

د ارشاد، حج او اوقافو وزارت
د اطلاعاتو او عامه پوهاوي ریاست

الصَّوْمُ لِي وَ أَنَا أَجْزِي بِهِ
روژه زما دی او زه ددې اجر او ثواب ورکوم

WWW.MOHIA.GOV.AF

د ارشاد، حج او اوقافو (وزارت) ارشاد، حج و اوقاف

وزارت ارشاد، حج و اوقاف - د ارشاد، حج او اوقافو وزارت

کابل نوی ښار، د فیض محمد خان څلور لارې

روژه، احکام او حکمتونه یې

سریزه

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين. وبعد:

درمضان مبارکه میاشت، د قرآن د نزول، مغفرت، بښنې، سخاوت، کرم، او بخشش میاشت ده. د عبادت، منبرونو او جوماتونو د آبادولو میاشت ده. د صبر او استقامت میاشت ده. د قربانۍ او لورینې میاشت ده. د هڅې او جهاد میاشت ده. د رحمت او له دوزخ څخه د مسلمانانو د ژغورنې میاشت ده. د فیض او برکت میاشت ده، د ځان د جوړونې او نفس د کابو کولو میاشت ده. هغه میاشت ده، چې یو مسلمان وگړی په کې کولای شي، د قرآن کریم له لارښوونوسره سم، د خدای پاک عبادت په سمه توګه ترسره کړي.

الله ﷻ دې مونږ ټولو مسلمانانو ته، د بندګۍ او د شریعت د حکمونو د پلي کولو توفیق راپه نصیب کړي او د اسلامي ټولنې د رښتیني خدمت په لار کې، بریالیتوب او خپله ملتیا را په برخه کړي.

الف: درمضان دروژي پېژندنه

◀ درمضان روژه، د هجرت په دویم کال فرض شوې ده.

◀ درمضان روژه، د اسلام یو مهم رکن دی، چې منکر ور څخه کافر او خوږونکی یې، پرته له شرعي عذر څخه، فاسق او گناهکار ګڼل کیږي.

◀ درمضان روژه، په هر نر او ښځی، عاقل، بالغ، او مقیم مسلمان، چې د نیولو توان یې لري او له موانعو (لکه: حیض او نفاس) څخه خالي وي، فرض ده.

ب: دروژي فلسفه او حکمتونه

د الله ﷻ په هر عبادت کې، ګڼ حکمتونه نغښتي دي. دروژي ځینې حکمتونه په لاندې ډول دي:

◀ روژه، د الله ﷻ د عبادت او اطاعت یوه وسیله ده، چې روژتي انسان پرې له بې پایه الهي اجر او ثواب څخه برخمن کیږي.

◀ روژه، د شکر ایستلو لپاره یوه وسیله ده؛ ځکه د روژې دور ځې په اوږدو کې، له درې ګونو خوندونو (خوراک، څښاک او جنسي-اړیکې) څخه ډډه کول، د نعمتونو د ارزښت د پېژندنې سبب ګرځي او د دې پېژندنې له لارې،

بنده د الله ﷻ، چې دغه نعمتونه یې ورته پېرزو کړي دي، شکر ایستونکی کیږي.

◀ روژه، له گناهونو څخه د ځان ساتنې لامل دی؛ ځکه یو څوک چې د الله ﷻ د رضا او خوښۍ په خاطر او د هغه د عذاب له ویرې، د حلالو شیانو په پرېښودلو کې د هغه حکم مني، نو د حرامو شیانو په پرېښودلو کې به، په اولی

طريقې سره، د هغه ﷺ فرمانبرداره او حکم منونکې وي.

◀ پر نفس برلاسه کېدل او د نفساني خواهشاتو کمېدل.

◀ له بې وزلوسره مرسته او همدردی کول؛ ځکه د روژې له لارې، انسان سره د

وږو او اړمنو خلکو فکر پیدا کېږي او د خپل مال او شتمنۍ په مټ، چې الله ﷻ د

ده په واک کې ورکړې، د هغوی اړ تیاوې وریږه کوي.

◀ روژه، له ځان سره، جسماني او روحاني تربیت او روزنه لري، هغه روح غښتلی

کوي، ځواکمنوي او پاکوي یې، نفس ته آرامتیا او تن ته سلامتیا وربښي او انسان په صبر او زغم سمبالوي.

ج: د روژې روغتيايي گټې

◀ روژه، د دې ترڅنگ چې یو عبادت دی، یو مکلف وگړی یې د ترسره کولو په

ترڅ کې، یو لږ روغتيايي گټې هم لاسته راوړي:

◀ روژه، معده تصفيه او د لا ښه فعالیت لپاره یې چمتو کوي، چې ورسره د ډېرو

هغو احتمالي ستونزو او ناروغيو مخه نیول کېږي، چې د انسان معده د کال په اوږدو کې، د ډول ډول خوراکونو له امله ورسره مخ کېږي.

◀ روژه، د چاغښت لپاره گټوره ده؛ ځکه د روژې له لارې، د انسان د بدن دواړدو (وازگو) زیاته برخه اوبه کېږي، چې ورسره چاغوالی کمیږي.

◀ روژه، د شکري د ناروغۍ مخنیوی کوي؛ ځکه انسان تر ډېره بریده، د روژې میاشت کې، د خوږو په خوږو کې کموالی راولي، چې ورسره د وینې غوړوالی یې کمیږي او فشار یې کنټرولېږي. که یې یاده ناروغۍ په لومړیو پړاونو کې وي، نو امکان شته چې له منځه لاړه شي.

◀ روژه، انسان ته ذهني ځواک او تمرکز وربښي؛ ځکه د روژې پرمهال انسان د یوه بې ساري صبر او زغم په درشل کې قرار لري او ډېری هغو څیزونو ته یې پام نه اوړي، چې له روژې پرته یې په فکر کې ورگرځي.

د- د روژې رکن او شرطونه

رکن: د روژې رکن، له خوراک، څښاک او جماع څخه ډډه کول دي، له سپېده چاوده د لمر تر لوېدا پورې.

شرطونه: ۱- نېټ کول، ۲- له حیض او نفاس څخه پاکوالی، ۳- د روژې ماتوونکو کارونو نه ترسره کېدل، لکه: جماع.

د نېټ کولو طریقه: نېټ، په زړه کې د عبادت د ترسره کولو ارادې او پرېکړې ته وايي. په خوله د نېټ الفاظ ویل، چې د زړه د ارادې پخوانی کوي، اړین نه دي، خو که وویل شي، غوره کار دی او هغه داسې: «اراده مې وکړه، سبا د رمضان د میاشتې د فرضي روژې د نیولو، یواځې د الله د رضا لپاره».

ه- د روژې ستونه او آداب

د لازياتو معنویاتو د لاسته راوړلو په خاطر، لاندې د سنتونو ترڅنگ د روژې ځینې هغه آداب دي، چې مسلمان وگړی یې باید د روژې پرمهال په پام کې ونیسي:

۱- پېشلمی کول.

۲- پېشلمی په ځنډ سره کول، دومره چې د هغه او د سپېده چاود ترمنځ ډېر واټن نه وي؛ ترڅو روژتي ویده نه شي او د سهار د جَمعي له لمانځه بې برخې نه شي.

۳- په روژه ماتي کې بېړه کول، د لمر په بشپړ ډول له لوېدو وروسته.

۴- په خرما او يا په اوبو روژه ماتول.

۵- د روژه ماتي دعا ويل:

{اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسَعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي} (سنن ابن ماجه)

ژباړه: اې الله! زه ستا نه د هغې رحمت په وسيله، د خپلو گناهونو د بښنې سوال کوم، چې ټولو شيانو ته شامل دی.

يا دا دعا ويل: {اللَّهُمَّ إِنِّي لَكَ صُغْتُ، وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ} (سنن أبي داود)

ژباړه: اې الله! يوازې ستا (درضا) لپاره مې روژه نيولې او ستا په (راکړل شوي) رزق روژه ماتوم.

۶- په ښو او نېکو کارونو بوختېدل، لکه: تلاوت قرآن، ذکر او درود ويل او همداراز پنځه وخته د جَمعي او د تراويح لمنځونو کې شريکېدل.

۷- هغو درسي حلقاتو کې گډون کول، چې درمضان مياشت کې جوړېږي؛ ترڅو د روژې له احکامو او د نيولو له غوره طريقې څخه يې خبر او پلي يې کړي.

۸- صبر او زغم، چې د روژې له مهمو اهدافو څخه دي، خپله دنده گرځول او په هغو خپل اخلاق ښايسته کول.

۹- د يو چا د بدو خبرو ځواب په ښې خبرې سره ورکول يا د اور ته ويل: (ماروژه نيولې ده)

۱۰- ښېگڼه او خيرات ورکول، مسکينانو، مستحقو خپلوانو او گاونډيانو ته.

۱۱- روژتي ته روژه ماتۍ ورکول، د حديث شريف دی: {چا چې روژتي ته روژه ماتۍ ورکړ، د هغه د روژې برابر ثواب يې کيږي، پرته له دې چې ثواب کې يې کمې راشي}.

۱۲- له هر هغه څه ډډه کول، چې د روژې له اهدافو سره منافي وي، لکه: غيبت، تهمت، بې ځايه خبرې، دروغ، بډې اخستل، سود خوړل ... او داسې نور؛ ځکه دغه کړنې په هر وخت کې حرامې دي، نو له روژتي سره په اولۍ طريقې نه ښايي، چې خپله روژه په داسې اعمالو سره نيمگړې يا ثواب يې له مينځه يوسي.

۱۳- د خپل کور په نفقه کې آسانۍ او زياتوالۍ راوستول، په دې شرط چې د اسراف بڼه غوره نه کړي.

۱۴- اعتکاف ترسره کول.

و- د روژې ځينې مکروهات:

۱- له عذر پرته، د خوړو خوند ځکل، د ورځې له مخې.

۲- په لوی لاس (قصدي ډول) وروسته والی په روژه ماتي کې.

۳- ښکر لگول (حجامت)، چې د روژتي د کمزورۍ سبب کيږي.

۴- د پوزې په وينځلو (استنشاق) او غږ غږه کولو (مضمضه) کې زياتوالی کول.

۵- په غاښونو کې د خوړو میده برخې پرېښودل.

ز- دروژې ماتوونکي:

۱- خوراک او څښاک کول.

۲- جماع (د نر او ښځې ترمنځ کوروالی).

۳- استمنا (د نطفې ایستل له ځان څخه د لاس او یا د بل شي په وسیله).

۴- د حیض او یا نفاس راتلل.

۵- لېونتوب.

۶- قصداً په ډکه خوله قی کول.

ح- هغه شیان چې روژه نه ماتوي:

۱- لمبېدل یا اوبو کې لامبو وهل، په دې شرط چې اوبه یې له طبیعي لارو څخه، خپټې ته ونه رسیږي.

۲- درنجو او یا هغې ته ورته د کوم بل شي کارول په سترگو کې.

۳- په هېره د یو شي خوړل او یا څښل، په دې شرط چې دروژې په یادېدلو سره، سمدلاسه هغه شی له خولې څخه وغورځوي.

۴- په غیر قصدي ډول د قی کېدل.

۵- د مسواک کارول.

۶- د نکریزو ایښودل په لاسونو، پښو او یا نورو ځایونو باندې او همداراز د بدن غوړول.

۷- بې اختیاره د گرد، دوږې، ماشي یا مچ تیرېدل.

۸- د ورځې پرمهال جنب کېدل او یا د شپې لخوا د جنابت غسل ځنډول تر سپېده چاود پورې، که څه هم غوره له سپېده چاود څخه مخکې یاد غسل کول دي.

ط- دروژې قضایي، کفاره او فدیة

قضا: دروژې قضایي، په لاندې صورتونه کې لازمیږي:

۱- قصداً په ډکه خوله قی کول.

۲- په لوی لاس حلق ته دود یا گرد تېرول.

۳- حیض او نفاس راتلل.

۴- حملداره او شیدې ور کونکې ښځه، چې:

• روژه نیول، یوازې دېته زیان رساوه.

• روژه نیول، یوازې بچي ته یې زیان رساوه.

• روژه نیول، دې او بچي دواړو ته یې زیان رساوه.

۵- ناروغه چې دروژې نیولو توان ونه لري.

۶- مسافر چې روژه نیول یې کمزوری کوي که یې د کمزوی لامل نه کېده، نو غوره ورته روژه نیول دي.

کفاره: دروژې (درمضان د میاشتې دروژې) کفاره، له درې شیانو څخه عبارت ده:

۱- د یوه مریي (غلام) آزادول.

۲- د مریي د نشتوالي په صورت کې، دوه میاشتې پرله پسې روژې نیول، چې د عید او تشریق ورځې په کې نه وي.

۳- دروژې نیولو د توان نه لرلو په صورت کې، فدیة (شپیتو مسکینانو ته دوه وخته په مړه خپټه خواړه یا تقریباً دوه کیلو غنم یا د هغو دوه برابره وربښې، خورما او ممیز او یا هم د هغوبیه ورکول).

کوم شيان، قضا او کفار دواړه لازمي؟

هغه شيان، چې درمضان مياشتې د روژې قضا او کفار دواړه لازمي:

۱- په لوی لاس، پرته له شرعي عذر څخه، خوراک او خبثاک کول، د ورځې پرمهال.

۲- جماع کول، د ورځې له مخې.

فديه: مسکين ته، د خوړو له وړ کولو څخه عبارت ده. د هرې هغې ماته شوې روژې په بدل کې، چې روژتې يې د قضا وړلو توان نه لري، فديه لازميږي. د روژې د فديې اندازه: مسکين ته تقريباً دوه کيلو غنم يا د هغو دوه برابره وربښي، خوړما او ممیز او يا د هغو بيه ده.

فديه، د دوه ډوله خلکو له خوا ورکول کيږي:

۱- هغه چې د روژې نيولو بېخي توان ونه لري، لکه: شيخ فاني.

۲- ناروغه چې دروغېدو هيله يې بېخي شتون ونه لري.

که د فديې ورکولو توان ونه لري؟

که چيرې د فديې ورکولو توان ونه لري، نو په دې صورت کې، يوازې د استغفار ويل (له الله څخه د بښنې غوښتلو) بسنه ورته کوي.

ي- د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې:

(۱) **مسئله:** چا چې په لوی لاس روژه ماته کړه، پاتې ورځ به څه نه خوري.

(۲) **مسئله:** که چا يوشی په هېره وخور او بيا يې په دې فکر قصداً خوراک وکړ،

چې روژه يې ماته شوې، روژه يې ماته ده او قضايي يې پرې لازميږي.

(۳) **مسئله:** که چا په دې فکر پېشلمی يو څه وځنډاوه، چې لا به سپيدې نه وې

چاودلې او وروسته څرگنده شوه، چې سپيدې چاودلې وې، هغه به روژه پوره کوي او يوازې قضايي به يې راگرځوي.

(۴) **مسئله:** که چا په دې فکر روژه ماته کړه، چې بنيایي لمر لوېدلای وي او

وروسته جوتنه شوه، چې لمر نه و لوېدلای، روژه يې ماته ده او يوازې قضايي به يې راوړي.

(۵) **مسئله:** نس کې د پېچکارۍ په کارولوسره، دوا نېغ په نېغه معدې ته د رسېدلو له کبله روژه ماتېږي.

(۶) **مسئله:** پېچکارۍ که د غوښې وي يارگ او همداراز سپروم، روژه ورسره نه

ماتېږي، خو د امکان تر کچې درگ له والې څخه دې، د روژې پر مهال احتياطاً ډډه وشي.

(۷) **مسئله:** له دماغ او خيټې پرته، د انسان د بدن د نورو برخو په عمليات کولو

سره، روژه نه ماتېږي. همداراز د بدن د هغو اندامونو په عمليات کولوسره هم روژه نه ماتېږي، چې دماغ يا معدې ته طبيعي سوري (منفذونه) ونه لري.

(۸) **مسئله:** پوزه کې داسې دوا کارول، چې حلق ته ورسېږي، روژه پرې ماتېږي او که ونه رسېږي، نه ماتېږي.

(۹) **مسئله:** که په تيروتنې سره په غوږ کې اوبه لاړې شي، روژه نه ماتوي او که دوا يا تېل په غوږ کې وکارول شي، روژه پرې ماتېږي.

(۱۰) **مسئله:** د ډيرې اړتيا له کبله، روژه کې غاښ ويستل روا دي او که ډيره اړتيا نه وي، بيا مکروه دی.

- (۱۱) **مسئله :** که د غاښی ویستلو پرمهال دوا یا وینه خیتې ته لاره شي، نو که وینه تر نارو (لارو) زیاته یا برابره وه او یا یې خوند څرگند و، روژه ورسره ماتیري.
- (۱۲) **مسئله :** داړ تیا په صورت کې، خپل بدن ته د چا وینه تېرول، روژه نه فاسدوي.
- (۱۳) **مسئله :** د پېچکاری له لارې له بدن څخه وینه باسل، روژه نه ماتوي، خو دومره وینه ویستل مکروه دي، چې د روژتې د کمزوری لامل ګرځي.
- (۱۴) **مسئله :** که چا ته بې اختیاره په ډکه خوله قی ورغی او د یوه نخود د دانې په اندازه یې بېرته تېر کړ، روژه یې ماته ده.
- (۱۵) **مسئله :** که چا په غاښونو کې، د نخود د دانې په اندازه، د خوړو پاتې برخې تیرې کړې، روژه یې ماتیري.
- (۱۶) **مسئله :** له خپلې مېرمنې سره لوبې کول، چې ورسره د کوروالي یا انزال وېره شتون ونه لري، جواز لري.
- (۱۷) **مسئله :** که یوه مېرمن د روژې ورځې په اوږدو کې، له حیض څخه پاکه شي، پاتې ورځ به خوراک او څښاک نه کوي او د دې ورځې قضایي به هم راوړي.
- (۱۸) **مسئله :** که یو هلک د ورځې پرمهال بالغ شي، پاتې ورځ به خوراک او څښاک نه کوي او د دې ورځې قضایي پرې نشته.
- (۱۹) **مسئله :** هغه مسافر چې د روژې په ورځ مقیم شي، پاتې ورځ به خوراک او څښاک نه کوي او د دې ورځې قضایي به هم راوړي.
- (۲۰) **مسئله :** که چا ته داسې ناروغۍ پېښه شي، چې ورسره روژه نیول وړته ډېر ګران وي یا ژوند یې ګواښوي او یا د روژې په نیولو سره یې ناروغۍ زیاتېدله یا رغېدا یې ځنډېدله، روژه دې نه نیسي او قضایي یې پرې لازمه ده.
- (۲۱) **مسئله :** که چا شپه کې د روژې نېټه کړې و او بیا د ورځې بې هوشه یا لېونی شي، د دې ورځې روژه یې صحیح ده.
- ک- د فطر صدقه (سرسایه)**
- د فطر صدقه، د یوې ټاکلې اندازې خوراک، د هغه مستحق ته، له وړ کولو څخه عبارت ده. دغه صدقه، د رمضان میاشتې د پای ته د رسېدو، د دې لوي نعمت د پیرزوینې د شکرانې په توګه او له فقیرانو او بې وزلو سره د مرستې او خواخوږۍ په خاطر، روا شوې ده.
- ◀ د فطر صدقه، د هجرت په دویم کال واجبې شوې ده.
- ◀ د فطر صدقه، عید فطر (کوچني اختر) ته یې نسبت کېږي؛ ځکه هغه د همدغه اختر په ورځ، له سپیده چاودسره سم لازمېږي.
- ◀ د فطر صدقه یا سرسایه، سر ته یې نسبت ځکه کېږي، چې هغه د سر صدقه ده.
- ◀ د فطر د صدقې د وړ کولو ګټه او حکمت، د روژې د نیمګړتیاوو جبیړه کول دي، لکه د سهوې سجده چې د لمانځه د ځینو نواقصو جبیړه ده.
- ◀ د فطر د صدقې اندازه، تقریباً دوه کیلو غنم یا د هغو دوه برابره وربښې، خورما او ممیز او یا هم د هغوبیه ده او پر هغه چا لازمه ده، چې شتمنۍ یې د زکات د نصاب په اندازه، له خپلو اساسي اړتیاوو زیاته وي.

د فطر د صدقې اړوند بېلابېلې مسئلې:

(۱) **مسئله:** دا چې فطرانه صدقه ده، نو پر هر مسلمان (نر او ښځې، بالغ او نابالغه، عاقل او لېوني)، چې د نصاب خښتن او مال يې له اساسي اړتياوو زيات وي، لازمه ده.

(۲) **مسئله:** د فطر د صدقې د ورکولو وړ وخت، د کوچني اختر د ورځې د سپېدو له چاودېدو سره دی.

(۳) **مسئله:** د فطر د صدقې غوره وخت، د کوچني اختر د لمانځه له ادا کولو نه مخکې دی.

(۴) **مسئله:** څوک چې د کوچني اختر د ورځې له سپېده چاود څخه وروسته مړ شي، د فطر صدقه ورکول يې واجب ده.

(۵) **مسئله:** کوم ماشوم چې د اختر د ورځې له سپېده چاود څخه مخکې پيدا شي، د فطر صدقه ورکول يې لازم دي.

(۶) **مسئله:** د هغه ماشوم د فطر صدقه نشته، چې د اختر ورځې له سپېده چاود څخه وروسته پيدا شي.

(۷) **مسئله:** د فطر صدقه، د اختر له ورځې وروسته، ورکول يې جواز لري.

(۸) **مسئله:** د فطر صدقه، د اختر له ورځې مخکې، درمضان مياشتې په اوږدو کې، ورکول يې جواز لري.

(۹) **مسئله:** هر شخص مکلف دی، څو د هغه چا د فطر صدقه هم ورکړي، چې شرعاً نفقه يې د ده پر غاړه وي، لکه: اولاد، ماشومان، مرييان او وينځي.

(۱۰) **مسئله:** د ښځې او غټو اولادونو د فطر صدقه، پر مېړه يا پلار لازمه نه ده، خو د احسان او ښيگڼې له مخې يې ورکولای شي.

(۱۱) **مسئله:** د فطر صدقه، بايد هغو خلکو ته ورکړلای شي، چې د زکات مستحقين دي. خو په کار ده څو د اړتياوو او لومړيتوبونو له مخې، د دوی درجه بندي وشي.

(۱۲) **مسئله:** د کورنۍ د هر غړي فطرانه دې، د هغه په نوم جلا کړای شي، بيا دې د ټولو فطرانې يوځای کړای او وروسته پر مسکينانو ووېشلاى شي.

(۱۳) **مسئله:** هر هغه څوک چې نېټ يې معتبر دی، لکه: عاقل، بالغ او هغه ماشوم چې د تشخيص توان لري، خپله دې د فطرانې د ورکولو نېټ وکړي او هغه چې نېټ يې معتبر نه دی، لکه: کوچنی او ليونی، د سرپرست نېټ ورته بسنه کوي.

(۱۴) **مسئله:** د مستحقينو په شتون کې، له يوه ښار نه بل ښار ته، د فطر د صدقې انتقال مکروه دي.

(۱۵) **مسئله:** د خوراکي توکو په بدل کې، نقدې پيسې ورکول د فطرانې په توگه، جائز دي.

(۱۶) **مسئله:** که چيرې يوه موسسه يا د ټولنې ژمن وگړي، د خلکو فطرانه په نغدو او عادلانه توگه راټولې کړي او بيا د اسلامي فقهې له اصولو سره سم، خوراکي توکي پرې واخلي او پر اړمنو خلکو يې ووېشي، په دې شرط چې د دغو توکو د اخيستلو او وېشلو وکالت ولري، دا کار جائز دی.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library